

БЮДЖЕТ І БЮДЖЕТНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В ПОТОЧНОМУ РОЦІ

НТУ «Дніпровська політехніка»

Ткаченко Е.О.

Науковий керівник: к.е.н., доц. Цуркан І. М.

Державні фінанси – основа функціонування економіки будь якої держави. Вони призначені для покращення соціального та економічного становища суспільства та держави в цілому шляхом грамотної бюджетної політики - коректним розподілом видатків та ефективним надходженням коштів від податкових або інших джерел формування державного бюджету, який складається з бюджетів різних рівнів, що в сукупності становлять бюджетну систему України.

Питання бюджету і бюджетної політики щорічно розглядаються державною владою, вносяться певні корективи задля покращення рівня життя населення та держави в цілому. Тому розглядати бюджетну політику і сам бюджет слід розглядати саме в розрізі поточних років. Державний бюджет є засобом впливу на соціальні, економічні, національні та регіональні процеси, економічним важелем регулюючого та коригуючого впливу органів державної влади на соціально-економічний розвиток суспільства.

В процесі збалансування державного бюджету може виникати три його стани: бюджетний профіцит, дефіцит або збалансованість. Для України протягом багатьох останніх років є характерним бюджетний дефіцит, рівень якого зазвичай знаходиться в межах від 1,5% до 5% (табл.1) [1]:

Таблиця 1

Рівень бюджетного дефіциту

	Доходи	Видатки	Різниця, % ВВП
2014	357084,2	430217,8	-4.98%
2015	534694,8	576911,4	-2.28%
2016	616274,8	684743,4	-2.94%
2017	793265,0	839243,7	-1.60%
2018	928108,3	985842,0	-1.66%
2019	998278,9	1072891,5	-1.96%
2020	1076016,7	1288016,7	-5.18%
2021	1296852,9	1490258,9	-3.63%

Для нашої економіки явище бюджетного дефіциту є хронічним. Для населення наявність дефіциту має опосередковане значення, але воно бере участь у поверненні залучених для покриття дефіциту коштів шляхом сплати податків.

Для подолання і зниження рівня бюджетного дефіциту на поточному етапі пропонуються наступні дії:

- забезпечення належним фінансуванням середнього та малого бізнесу. Розробка програм та проєктів для їх підтримки;

- заохочення до інвестиційної сфери особистих заощаджень населення;
- посилення контролю і збільшення відповідальності за дотримання податкового законодавства, за своєчасність розрахунків з бюджетом;
- удосконалення податкової системи, надання сприятливих умов для підприємницької діяльності.

Зі становленням України суверенною державою, важливим її завданням стало формування грамотної бюджетної політики. Останніми роками в економіці України постійно проходять процеси змін і трансформацій, які стосуються всіх сфер соціального життя. Слід зазначити, що головним предметом цих трансформацій стає фінансова система країни, так як вона забезпечує безперервний рух і перерозподіл коштів в усіх сферах, і у соціальній в тому числі. Однією з складових фінансової системи є саме бюджетна політика України.

У розгляді сучасних реалій можна сказати, що бюджетна політика України останніми роками розвивається. Але для подальшого розвитку бюджетної політики на сьогодні владою повинні розглядатися наступні проблеми [2]:

- неефективна система видатків місцевих бюджетів;
- неврівноваженість видатків і доходів держави та її регіонів, що призводить до зростання державного боргу;
- недоліки в бюджетному плануванні, підвищення прозорості і контролю складових бюджету;
- стимулювання інвестиційної сфери і сприяння розвитку науки та інноваційної сфери; спрямування бюджетних коштів на фінансування державних цільових програм та їх використання лише на конкурсній основі через інструменти кредитування Державного банку розвитку і реконструкції. Крім цього, в нашій країні високий рівень наукового потенціалу, але в цей же час, виділення з бюджету на науку досить низькі у порівнянні з розвинутими країнами світу. Треба забезпечити такі умови для цієї сфери, щоб науковий потенціал не лише підтримував свій рівень, а примножувався. Держава повинна стати учасником найбільш сучасних розробок науково-технічного прогресу. Для покращення ситуації, необхідно збільшити видатки на науку на 1,5-2% від ВВП. У першу чергу, кошти повинні бути направлені на розвиток фундаментальних наук, що призведе до розвитку вітчизняних технологій.
- недостатнє фінансування сфер економіки, які призведуть до економічного зростання; Продовжувати програму щодо цифровізації соціальних інститутів. Оновлення обладнання для шкіл, в першу чергу це стосується шкіл, що знаходяться не у містах, в яких ситуація з цим залишає бажати кращого. Крім цього, збільшити видатки на медицину та культуру.
- затвердження бюджету, який має низку нераціональних моментів;
- завдання нищівних збитків всій економіці країни внаслідок воєнних дій. У багатьох містах зруйнована інфраструктура на мільярди гривень. Потрібно розробити проекти, щодо поступового відновлення краси та величчі українських міст.

На даний момент головним для нашої країни є недопущення погіршення рівня життя населення. Так як бюджетна політика не може в короткостроковому періоді виконувати всі покладені на неї завдання, перед владою держави стоїть вкрай важлива місія – правильно визначити пріоритети і напрями посиленої дії бюджетної політики, розробити чіткий план її діяльності і дотримання виконання.

Військове вторгнення 24 лютого 2022 року на територію України завдало нищівних збитків економіці країни та внесло свої корективи до прийнятого бюджету і затверджених напрямків бюджетної політики країни. Прийняті засади бюджетної політики не можуть повноцінно виконуватися, як це планувалося.

Такий важкий час як для економіки, так і для держави в цілому, вимагав швидких і, головне, ефективних дій від державної влади. Тому 1 квітня 2022 року КМУ було прийнято постанову, згідно якої було скорочено майже всі статті видатків для направлення їх через резервний фонд на підвищення обороноздатності країни [3]. Внаслідок першого такого скорочення, на оборону України було додатково спрямовано 73 мільярди гривень. В майбутньому, ця сума буде збільшуватися.

Через ці події, значно скоротилися видатки на владу - приблизно на 3,6 млрд. гривень, майже усі міністерства також зазнали зниження видатків – в сумі близько 56,2 млрд. гривень. Крім цього, не дорахується своїх коштів Академія наук України (549,8 млн. грн), а також Державне космічне агентство (245,2 млн. грн).

Основними завдання бюджетної політики на даному етапі є підвищення обороноздатності країни, відбудова територій, пошкоджених внаслідок військової агресії, підтримка і забезпечення функціонування підприємств, а також соціальна підтримка населення. В першу чергу це стосується осіб, які втратили місце проживання і роботу внаслідок воєнних дій, або знаходяться на небезпечній території. Для виконання цього завдання створюються соціальні програми, які спрямовані на компенсацію завданих збитків в певній мірі завдяки бюджетним коштам. Однією з таких програм стала «СПідтримка», на виконання якої КМУ виділив в загальній сумі 23,33 млрд. гривень. Також держава забезпечує населення продовольством, вводить нові пільги, надає дотації і субвенції місцевим бюджетам, а в найближчому майбутньому почне забезпечувати житлом осіб, які втратили дім внаслідок подій в країні.

Перелік посилань

1. Міністерство фінансів України. URL: www.mof.gov.ua/uk (дата звернення 04.05.2022)
2. Мейш А.В., Ільченко О.М. Бюджетна політика України як основа макроекономічної стабільності. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2019. №3. С. 122-127.
3. Урядовий портал України. URL: www.kmu.gov.ua (дата звернення 04.05.2022)